

**Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – En ny huvudregel
(SOU 2023:69)
(Ju2023/02434)**

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

Allmänna synpunkter

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet delar utredningens bedömning att informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra statliga och kommunala myndigheter i syfte att förebygga och bekämpa brott kan effektiviseras, och understryker vikten av att ett sådant informationsutbyte inte får medföra ett oproportionerligt intrång i enskildas personliga integritet.

Till skillnad från tidigare lagändringar som medfört ytterligare särreglering vilket bidragit till ökad fragmentering av den rättsliga regleringen på området har den nu föreslagna huvudregeln i sekretesslagstiftningen för informationsdelning till brottsbekämpningen potential att bidra till ökad tydlighet och effektivitet.

Mot bakgrund av den ständigt ökande internationaliseringen inom nu aktuella områden är det av största vikt att föreslagna lagändringar harmoniserar med våra internationella åtaganden, inte minst vad gäller EU-rättslig reglering, dels för att undvika ytterligare fragmentering, dels för att värna enskildas personliga integritet på bästa sätt.

Juridiska fakultetsnämnden välkomnar utredningens kartläggning av brottsbekämpningens informationsbehov och de hinder mot informationsdelning som finns i dag, men menar att det finns ett behov att ytterligare kartlägga det nationella handlingsutrymmet i förhållande till för Sverige bindande EU-rättslig reglering för att kunna bidra till ökad tydlighet och effektivitet samt värna enskildas personliga integritet.

Inledning

Behovet av författningsändring inom ramen för samverkan mot grov organiserad brottslighet inventerades på nytt av denna utredning som är betydligt mer omfattande än den tidigare varvid det kunde konstateras att

det fortfarande fanns behov av tydligare sekretessbrytande regler (s. 112). Promemorians Informationsutbyte vid samverkan mot grov organiserad brottslighet (Ds 2014:30) innehöll förslag i syfte att underlätta informationsutbyte vid myndighetssamverkan för att förebygga, förhindra eller upptäcka grov organiserad brottslighet.

Den nu aktuella utredningen stannade för att föreslå en uppgiftsskyldighet i en ny lag (s. 113). För att intrånget i den personliga integriteten skulle stå i proportion till nyttan av utbytet av information föreslog utredningen att lagen endast skulle omfatta viss avgränsad myndighetssamverkan som rörde grov organiserad brottslighet och endast avse uppgifter på underrättelsestadiet. Den utlämnande myndigheten skulle även få möjlighet att vid en intresseavvägning pröva om det framkommit övervägande skäl mot att lämna ut uppgiften och om det fanns särskilda skäl däremot med hänsyn till den utlämnade myndighetens uppdrag eller verksamhet.

Nu liksom när den särskilda lagen och förordningen om uppgiftsskyldighet vid myndighetsöverskridande samverkan mot grov organiserad brottslighet infördes tycks problemet vara att den tolkning som ofta görs är snäv, till förmån för den sekretesskyddade uppgiften, och att det finns betydande skillnader mellan olika handläggares och myndigheters bedömningar vilket bidrar till en bristande förutsebarhet och en mindre effektiv samverkan.

Bland de behov som identifierats har det framkommit att lagstiftningen uppfattas som svåröverskådlig och komplicerad och att det finns en betydande okunskap och osäkerhet kring hur reglernas ska tillämpas (se t.ex. s. 26 i sammanfattningen). En viss fragmentering är vidare oundviklig när nationella och EU-rättsliga regler samverkar, vilket gör det än mer angeläget att redan på ett tidigt stadium beakta också EU-rättslig reglering.

Ytterligare synpunkter

Promemorians konstitutionellrättsliga analys genomförs primärt i kapitel 19 Utökade möjligheter för enskilda att behandla personuppgifter, kapitel 20 Elektroniskt utlämnande, kapitel 21 Särskilt om personuppgiftbehandling och integritet, samt kapitel 22 Konsekvensanalys.

För det första, vad gäller promemorians konstitutionellrättsliga analys, konstaterar den juridiska fakultetsnämnden att det finns ett grundlagsskydd för den personliga integriteten, RF 2:6, som innebär att enskild gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Intrång i den personliga integriteten får enbart ske genom reglering i lag. Kapitel 21

av utredningen innehåller en belysning av lagförslagets samlade effekt för enskildas personliga integritet inklusive ett kortfattat avsnitt om Europakonventionen, EU:s dataskyddsförordning samt Regeringsformen. Utredningen slår därvid fast att lagförslagen kommer medföra utökad personuppgiftsbehandling vid ett antal myndigheter och för enskilda. Trots ett avsnitt med fokus på att känsliga personuppgifter kommer behandlas i utökad omfattning, är det mycket svårt att få en heltäckande bild av vad denna utökade personuppgiftsbehandling kommer få för konsekvenser vid sidan av de önskvärda, inte minst pga. det ständigt ökande informationsutbytet mellan myndigheter också utanför Sveriges gränser.

Mot bakgrund av det icke-ringa ingrepp i den personliga integriteten som det föreslagna uppgiftsutbytet kan innebära är tydligheten vad gäller lagens tillämpningsområde och relevanta undantag av största vikt. Juridiska fakultetsnämnden välkomnar i detta sammanhang utredningens bedömning att en uppgiftsskyldighet inte ska tillämpas om det skulle vara i strid med vissa avtal som träffats med en utländsk myndighet eller ett utländskt organ eller vissa andra förpliktelser som följer av Sveriges internationella åtaganden (s. 226). Utredningens förslag att varje uppgiftsskyldighet i lagen ska innehålla en intresseavvägning som ger visst utrymme för den utlämnande myndigheten eller enskilda verksamheten att avstå från att lämna ut en uppgift, kan emellertid bli svår att tillämpa för enskilda myndigheter (s. 226. Se vidare avsnitt 9.4.)

För det andra önskar den juridiska fakultetsnämnden understryka vikten av att analysera också privata aktörers samverkan samt deras medverkan i informationsutbyte. Den juridiska fakultetsnämnden betonar förekomsten av internationella dataskyddsregler inklusive principen om ändamålsbestämning i artikel 5.1. b i EU:s dataskyddsförordning samt finalitetsprincipen som endast kortfattat analyseras av utredningen (avsnitt 19.2.1). Ändamålsbestämning innebär att personuppgifter endast får behandlas för vissa särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. En enskild som samlar in eller lämnar ut uppgifter ska därför göra det i ett särskilt syfte. Finalitetsprincipen innebär att redan insamlade personuppgifter inte får vidarebehandlas på ett sätt som är oförenligt med ändamålet för insamlingen. En enskild som har samlat in personuppgifter för ett särskilt ändamål får därefter inte behandla dessa uppgifter på nytt (vidarebehandla) genom att lämna ut dem för ett annat ändamål, om det är oförenligt med insamlingsändamålet (s. 671 ff.).

Det kan i vissa fall vara relevant att fråga sig hur myndigheten fått informationen. Information som omfattas av exempelvis banksekretess och advokatsekretess kan i vissa fall behöva rapporteras till behörig myndighet för ett särskilt syfte, exempelvis enligt penningtvättsregleringen. Det betyder inte med automatik att dessa

sekretessbestämmelser bör brytas igenom i andra fall som rör brottsbekämpning. Privata aktörers ansvar gentemot de myndigheter de enligt lag har skyldighet att rapportera till behöver därvid analyseras ur ett konstitutionellt perspektiv. Särskilt frågor om tillsyn och kontroll av de slutligen valda lagtekniska lösningarna bör enligt den juridiska fakultetsnämnden analyseras närmare, då nu gällande förslag riskerar att kunna leda till ytterligare tillämpningsproblem till nackdel också för enskilda individer.

För det tredje och vad gäller utökade möjligheter för enskilda att behandla personuppgifter (s. 667 ff.) och elektroniskt utlämnande (s. 683 ff.) bör särskild hänsyn tas till EU:s e-bevisförordning (EU) 2023/1543 som kommer börja gälla 18 augusti 2026. Såsom utredningen konstaterar på sidan 683 innebär ett elektroniskt utlämnande av personuppgifter en behandling av sådana uppgifter i enlighet med EU:s dataskyddsförordning samt brottsdatadirektivet.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av universitetslektor Maria Bergström. Yttrandet har på delegation avgivits av juridiska fakultetens dekanus, professor Anna Singer.

Anna Singer